

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A gyermekbarát igazságszolgáltatás és annak családjogi aspektusai

Szerző:

dr. Balog Eszter

Kaposvár, 2025. február 21.

I. Bevezetés

A gyermekek nem pusztán a védelem tárgyát képező személyek, hanem valamennyi emberi és alapvető jog birtokosai, emellett sajátos jellemzőikből, speciális szükségleteikből adódóan külön rendelkezések is vonatkoznak rájuk. Az ENSZ Közgyűlése által 1989. évben elfogadott Gyermekek Jogairól szóló Egyezmény (továbbiakban: Egyezmény) 1. cikke szerint „a gyermek az a személy, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri”. Ez a gyermekre vonatkozó fogalommeghatározás jelenleg Európában is alkalmazott jogi paraméter.¹

A gyermekek és a védelmüket szolgáló jogi környezet az utóbbi időben egyre hangsúlyosabbá vált, hiszen többféleképpen akár közvetlenül, vagy közvetetten érintettek lehetnek a bírósági eljárásokban. A gyermekkor megkülönböztetett helyzete mind a nemzetközi, mind a hazai jogrendszerben kiemelt jelentőséget kap, köszönhetően a XX. századtól született azon nemzetközi dokumentumoknak, melyek a gyermeki jogok érvényesítését tűzték célul.

A leggyakrabban előforduló polgári jogi perek, mint a házassági bontóper, vagy a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti per nem csak a felnőtt feleket, hanem a gyermekeket is rendkívül megviseli, a szülők közötti konfliktusok és felborult családi kapcsolatok miatt a gyermekek nagyon gyakran komoly lelki sérülést szenvednek, sokszor önmagukat hibáztatva szüleik válása miatt.

Jelen tanulmányban a gyermekek jogait szabályozó és a gyermekbarát igazságszolgáltatás legfontosabb nemzetközi, uniós és hazai jogi szabályozását követően a gyermekbarát igazságszolgáltatás családjogi aspektusait részletezem.

---

¹ Kézikönyv a gyermekjogokra vonatkozó európai jogról: Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége/Európa Tanács 2015. 18. oldal https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_rights_child_HUN.pdf. (megtekintés:2025.01.31.)

II. A gyermekek jogait szabályozó jogi környezet kialakulása

II. 1. A gyermekek jogait szabályozó, továbbá a gyermekbarát igazságszolgáltatás legjelentősebb nemzetközi dokumentumai, az európai gyermekjogi szabályok

A gyermekbarát igazságszolgáltatás alapelvei már magának a fogalomnak a kialakulása előtt megjelentek a nemzetközi dokumentumokban. A gyermekek jogaival kapcsolatban számos nemzetközi, továbbá uniós szabályozás jött létre.

A nemzetközi dokumentumok között a legjelentősebbek az ENSZ égisze alatt születtek. Az ENSZ Közgyűlése több éves előkészítő munka eredményeként 1959. november 20-án fogadta el a Gyermekek Jogairól szóló Nyilatkozatot. A dokumentum hatására minden év novemberének 20. napja a gyermekek jogainak a világnapja.

A gazdasági, szociális és kulturális jogokról, illetve a polgári és politikai jogokról 1966-ban elfogadott ENSZ Egyezségokmányokkal jöttek létre az első átfogó emberi jogi szerződések, mely dokumentumok tartalmazznak néhány gyermekekre vonatkozó rendelkezést is, mint pl. gyermek joga arra, hogy a család, a társadalom és az állam megvédje, vagy a névhez és állampolgársághoz való joga, a diszkrimináció tilalma vagy a gyermek védelme a szülők válásakor.

A gyermekek szükségleteinek középpontba helyezése egyre hangsúlyosabb szerepet kapott világszerte, melynek hatására az ENSZ Közgyűlése 1979-et a gyermekek évének jelölte.

Az ENSZ Közgyűlése 1989. november 20. napján fogadta el az Egyezményt, melyet 61 ország írt alá, a Magyar Köztársaság Országgyűlése 1991-ben ratifikálta és az 1991. évi LXIV. törvénnyel hirdette ki. Az Egyezmény az egyik legjelentősebb olyan emberi jogi gyűjtemény, mely a figyelem középpontjába helyezi a gyermekeket. Olyan általános egyezség, mely az országok eltérő kultúrájához és jogrendszeréhez igazodva alapvető elveket és kötelezettségeket fogalmaz meg az elfogadó országok számára. Három alapvető elve a gyermek meghallgatásához való jog, a diszkrimináció tilalma és a gyermek mindenekfelett álló érdeke. Az egyezmény szerint köteles az állam törvényhozási, végrehajtási szinten biztosítani és védeni a gyermeki jogokat, ugyanakkor a szülő és más felelős személyeknek joga

és kötelessége, hogy iránymutatást, tanácsot adjon a gyermeknek jogai gyakorlásához, képességei fejlettségének megfelelően.

Az Egyezmény rendelkezéseit később pontosították, két jegyzőkönyvvel bővült. A Fakultatív jegyzőkönyvek - mely dokumentumokhoz való csatlakozás nem kötelező a gyermekjogi egyezmény részes államainak - a gyermekek fegyveres konfliktusokban való részvételéről, továbbá a gyermekkereskedelemtől, gyermekprostitúciótól és gyermekpornográfiától.²

Az ENSZ normaalkotási folyamatában kiemelkedő továbbá a Közgyűlés által 1985. november 29. napján elfogadott Pekingi Szabályok, mely a fiatalkorúak igazságszolgáltatásában alkalmazandó általános minimum követelményeket fogalmazza meg. A fiatalkorúak esetében elsődleges cél a prevenció, a széleskörű szociális biztonság megteremtésével.³

1990. évben három fontos dokumentum megalkotására került sor az ENSZ Közgyűlése által. 1990. december 14-én fogadta el az ENSZ Közgyűlése a Havannai Szabályokat, mely összhangban áll a Pekingi Szabályokkal és rögzíti, hogy a fiatalkorú elkövetőket csak végső lehetőségként lehet megfosztani a szabadságuktól, a szabadságelvonást pedig a lehető legrövidebb időtartamban kell meghatározni. A Rijadi Iránymutatások a bűnmegelőzés vonatkozásában tartalmaz minimumszabályokat, azonban a prevenció mellett rámutat a fiatalkorúak megfelelő szociális körülményei megteremtése fontosságára és az oktatás lehetőségének biztosítására. A Tokiói Szabályok szorgalmazza a szabadságelvonással nem járó intézkedések alkalmazását. Elsődleges fontosságú a fiatalkorú társadalomba történő visszavezetése, támogatni kell a reszocializációs folyamatokat, a családba történő visszailleszkedést és az oktatási rendszerben való részvételt, a közösségre vonatkozó felelősségvállalást erősíteni kell.⁴

A legtöbb európai gyermekjogi jogszabályt az Európa Tanács (ET) és az Európai Unió (EU) dolgozta ki. Az ENSZ mellett más nemzetközi intézmény, mint a Hági Nemzetközi Magánjogi Konferencia is fontos jogi aktusokat fogadott el, mely hozzájárul az európai jogfejlődéshez.

---

² A 20 éves Gyermekek Jogairól szóló Egyezmény

www.ncsszi.hu/download.php?file_id=265 (megtekintés: 2025.01.29.)

³ [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://helsinki.hu/wp-content/uploads/velemen_y_helsinki_bizottsag.pdf](https://helsinki.hu/wp-content/uploads/velemen_y_helsinki_bizottsag.pdf) (megtekintés: 2025.01.29.)

⁴ <https://eljarasjog.hu/2016-evfolyam/a-gyermeki-jogok-kialakulasa-a-nemzetkozi-jogban-es-az-igazsagszolgáltatásra-gyakorolt-hatasuk/> (megtekintés: 2025.01.30.)

A 2000. december 7. napján a Nizzai csúcstalálkozón aláírt Európai Unió Alapjogi Chartája jelentős előrelépés volt a gyermekközpontú igazságszolgáltatás uniós belüli szabályozásában, melynek 24. cikkelye foglalkozik a gyermekek jogaival. A Charta vonatkozó cikkelye szerint: „A gyermekeknek joguk van a jólétükhöz szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. A gyermekek véleményüket szabadon kifejezhetik. Az őket érintő ügyekben véleményüket életkoruknak és érettségüknek megfelelően figyelembe kell venni.” A Charta hangsúlyozza, hogy „a gyermek mindenekelőtt álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie.”

Kiemelt jelentőségű uniós dokumentum a 2009. december 1. napján hatályba lépett Lisszaboni Szerződés is, mely olyan jelentős intézményi, eljárási és alkotmányos változásokat eredményezett az Európai Unióban, mely változások erősítették az EU képességét a gyermekjogok védelmének előmozdítására.

Az Európai Bizottság 2011. évben fogadta el az EU gyermekjogi ütemtervét, mely a gyermekjogi szabályozás és szakpolitika uniós tagállamokon belüli fejlesztésének kulcsfontosságú prioritásait határozza meg.⁵

II.2. A gyermekbarát igazságszolgáltatás ("child-friendly justice") fogalmának megjelenése

Az igazságszolgáltatás gyermekbaráttá tételének fontosságát az Európai Tanács Miniszteri Bizottságának 2010. évben elfogadott Irányelve szerint az Európai Emberi Jogi Egyezmény és az Európai Emberi Jogi Bíróság esetjoga alapozza meg az ENSZ gyermekjogi Egyezményével együttesen.

Azonban maga a gyermekbarát igazságszolgáltatás tartalmi elemei, alapelvei már maga a fogalom megjelenése előtt kimunkálódtak a nemzetközi és uniós dokumentumokban. Nemzetközi szinten ilyen előzménynek tekinthető a már korábbiakban hivatkozott Pekingi Szabályok, a Havannai Szabályok és a Rijádi Irányelvek. Ezen dokumentumok *expressis verbis* nem használják a gyermekbarát igazságszolgáltatás fogalmát, azonban tartalmukat tekintve arról szólnak, hogyan érvényesíthető az

---

⁵ Kézikönyv a gyermekjogokra vonatkozó európai jogról: Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége/Európa Tanács 2015. 21-22. oldal https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_rights_child_HUN.pdf. (megtekintés: 2025.01.31.)

igazságszolgáltatási rendszerben a gyermekjogi megközelítés, a gyermekek szükséglete szerinti jogalkalmazás.

2008. évben az ENSZ újabb iránymutatást bocsátott ki a gyermekek igazságszolgáltatásáról, hangsúlyozva, hogy minden 18 éven aluli gyermeknek, akik kapcsolatba kerülnek az igazságszolgáltatási rendszerrel, jogukat és alapvető érdekeiket tiszteletben kell tartani. ⁶

A fentiekre tekintettel a következő alapelvek fogalmazódtak meg:

1. Biztosítani, hogy a gyermek mindenekfelett álló érdekét veszik elsődlegesen figyelembe.
2. Tisztességes és egyenlő eljárást garantálni minden gyermeknek - a hátrányos megkülönböztetés minden formájától mentesen.
3. Segíteni a gyermeket abban, hogy véleményét szabadon kifejtse és azt meg is hallgassák.
4. Megvédeni minden gyermeket a bántalmazástól, kizsákmányolástól és erőszaktól.
5. Minden gyermeket méltóságának tiszteletben tartásával kell kezelni.
6. A jogi garanciák és védelem szavatolása minden eljárásban.
7. A megelőző szemlélet (prevenció) hangsúlyozása a fiatalkorúakra vonatkozó büntetőpolitikában.
8. A gyermek szabadságától való megfosztását csak végső esetben és csak a lehető legrövidebb időtartamra lehet alkalmazni.
9. A gyermekjogi megközelítést minden jogalkalmazói eljárásban érvényre kell juttatni.⁷

A gyermekbarát igazságszolgáltatás önálló terminus technikusként történő megjelenését az ENSZ 2008-as imént felsorolt alapelvei és a 2006-os uniós stratégia is előre jelezte. Mindkét hivatkozott dokumentum hangsúlyozza annak szükségét, hogy a gyermeki jogok és a gyermeki igazságszolgáltatásnak be kell épülnie a különböző államok jogrendszerének egészébe.

---

⁶ Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás:108-109.o.

http://www.okri.hu/images/stories/KT/KT_49_2012/007_gyurko.pdf (megtekintés: 2025.02.04.)

⁷ Guidance Note of the Secretary-General: UN Approach to Justice for Children.September 2008.

http://www.unicef.org/protection/RoL_Guidance_Note_UN_Approach_Justice_for_Children_FINAL.pdf

hivatkozva: Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás: 109-110.o.

Maga a gyermekbarát igazságszolgáltatás kifejezést az európai igazságügy-miniszterek 28. konferenciáján (Lanzarote) 2007. októberében elfogadott Nyilatkozat tartalmazza elsőként. Azonban a definíciót az Európa Tanács 2010-es irányelve fogalmazza meg első ízben, mely szerint: „a gyermekbarát igazságszolgáltatás egy olyan igazságszolgáltatási rendszert jelent, amely garantálja, tiszteletben tartja és hatékonyan érvényre juttatja valamennyi gyermeki jogot az elérhető legmagasabb színvonalon, az alábbiakban rögzített alapelvek szem előtt tartásával és gyermek fejlettségének, érettségi fokának és az ügy körülményeinek figyelembevételével. Így a gyermekbarát igazságszolgáltatás jellemzői különösen az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, a gyermek életkorának megfelelő, gyors, az emberi méltóságot tiszteletben tartó, a gyermeki jogokat elismerő és figyelembe vevő rendszer, amelyben érvényre jut a gyermek joga az eljárásban való részvételre, az eljárás megértésére, a magán- és családi életének tiszteletben tartására és méltóságára.”⁸

A gyermekbarát igazságszolgáltatás alapelvei érvényesülésének a nemzetközi és uniós dokumentumokon kívül jelentősége van az Emberi Jogok Európai Bírósága (továbbiakban: EJEB) és az Európai Unió Bírósága (továbbiakban EUB) ítélkezési gyakorlatának is.

A gyermek meghallgatáshoz való jogát az EUB 2010. december 22-i Zarraga ítéletében, C-491/10, ECLI:EU:C2020:828. nem tekintette abszolút jognak, arról az eljárást lefolytató bíróság dönt a gyermek érettsége és életkora függvényében.

Az EJEB a Sahin kontra Németország (30943/96) 2003. július 8., 73., mondta ki, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezménye magán- és családi élethez való jogáról szóló 8. cikk rendelkezéseiből nem következik a gyermek feltétlen és szisztematikus meghallgatásának követelménye, a nemzeti bíróság mérlegelheti, hogy a gyermek mennyire képes önálló véleményalkotásra. (EJEB Sommerfeld kontra Németország ügy (31871/96), 2003. július 8., 43. és 71.)⁹

---

⁸ Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás:110-111.o.
http://www.okri.hu/images/stories/KT/KT_49_2012/007_gyurko.pdf (megtekintés: 2025.01.29.)

⁹ <https://alkotmanybirosag.hu/ugyadatlap/?id=410F9E242A3583CCC12587640033D8F5?OpenDocument3440/2022> (X.28.) AB határozat indokolása (megtekintés: 2025.01.29.)

II.3. Magyarország Alaptörvényének gyermeki jogokat biztosító rendelkezései

A magyar jogrendszerben az alkotmányos alapjogok elsődleges jogforrása Magyarország Alaptörvénye, mely 2012. január 1-jén lépett hatályba, mint a legmagasabb szintű jogi norma.

Az Alaptörvény Q) cikk (2)-(3) bekezdése kimondja, hogy Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé.

Magyarország számos gyermeki jogokkal kapcsolatos nemzetközi egyezményt, dokumentumot ratifikált, így azok belső jogrendszerünk részévé válva kötelezettségeket írnak elő hazánk valamennyi jogalkalmazója számára.

Az alapjogok gyermekekre történő alkalmazhatósága körében a gazdasági, szociális, kulturális jogoknak kiemelt jelentősége van.

Az Alaptörvényben a családjogi és ahhoz kapcsolódó egyéb jogelvek az L) továbbá a II., VI., VII., XV., XVI. cikkeken kerültek rögzítésre.

A jelenleg hatályos Alaptörvényünk XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát. A gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat ezen védelemre és gondoskodásra. Ezen jog alapozza meg az állam kötelességét a gyermek személyiségfejlődésének intézményes védelmére.

A gyermeket - főszabály szerint - megillet minden olyan alapvető jog, mely bármely más embert, ugyanakkor biztosítani kell számára mindazon életkorának megfelelő feltételt, mely a felnőtté váláshoz szükséges.

A gyermek jogait köteles tiszteletben tartani a gyermek családjának, szüleinek, az állam és a társadalom valamennyi tagjának, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani a megfelelő fejlődésükhöz szükséges feltételeket. Az államnak is aktívan védelmeznie kell a gyermekek alapvető jogait, továbbá biztosítani kell azok érvényesülését. Ezen védelem az állam részére intézményvédelmi kötelezettséget is jelent.¹⁰

Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte a gyermekeket megillető alapvető jogokat.

A 21/1996 (V.17.) AB számú határozatában kimondta, hogy „a gyermeknek az a joga, hogy az állam részéről a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemben és gondoskodásban részesüljön az állam alkotmányos kötelességét alapozza meg a gyermek fejlődésének védelmére.”

A testület a határozat indokolásában kifejtette, hogy a gyermeket megilletik az alapjogok, melyek közül csak a választójogból van kizárva. A gyerekek alapjog gyakorlásának korlátozása két tényező együttes mérlegelésétől függ. Egyrészt elég érett-e a gyermek általában az önálló döntésre, másrészt függ a döntés tárgyától, vagyis mihez kell az érettség. pl. a polgári jogi cselekvőképtelenség és korlátozott cselekvőképesség elsősorban az ügyleti forgalom biztonságát védi, ugyanakkor a kiskorút (vagyonát) is óvja a meggondolatlan veszteségektől. Ebből a szempontból a védelem preventív, vagyis a gyermek jövője érdekében korlátozza a jogait a gyermekkor alatt.

Felmerül a kérdés az Alaptörvény hatálybalépését megelőző Alkotmány alapján kibocsátott Alkotmánybírósági Határozatok alkalmazhatóságáról.

A testület a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában mondta ki, hogy további a határozatban foglalt feltételek vizsgálata mellett „Az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie,

---

¹⁰ Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-1861/2014. számú ügyben: 9-10. o.
http://www.ajbh.hu/documents/10180/1957691/Jelent%C3%A9s+a+rend%C5%91rs%C3%A9gi+gyermekmeghallgat%C3%B3%20szob%C3%A1kr%C3%B3l+1861_2014/f91d499b-a065-48bf-8cf2-5bcdfa0dadd1;jsessionid=F7468AADB79EDCE666475D56381AB049?version=1.0 (megtekintés:2025.01.29.)

a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja.

A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.¹¹

II.4. A gyermekek alapvető jogait biztosító egyéb hazai jogszabályok

Magyarországon a gyermekek jogait az Alaptörvényen kívül további anyagi és eljárásjogi jogszabály biztosítja. Természetesen ezek kimerítő felsorolása meghaladná jelen tanulmány kereteit, ezért a leghangsúlyosabb jogszabályok kiemelésére töreksem.

2014. március 15. napján lépett hatályba a családjog fő jogforrása, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.).

A legfontosabb gyermeki jogokat szabályozó Ptk. Negyedik könyve a Családjogi Könyv, mely 4:2. § (1)-(4) bekezdései tartalmazzák a gyermek érdekének védelme, mint családjogi alapelvet. Alapelvként történő szabályozásának indoka az, hogy a gyermek, korából és helyzetéből adódóan a családi kapcsolataiban eleve a gyengébb fél helyzetében van, ha pedig ilyen kapcsolatai nincsenek, éppen azok hiánya miatt szorul különleges védelemre.¹²

A gyermek érdekének alapvető szintű védelme a Családjogi Könyv számos rendelkezésében megjelenik, mint a házasság felbontása, az örökbefogadás, a szülői felügyelet gyakorlása, a gyámság, lakáshasználat rendezése körében. A családban történő nevelkedéshez és a családi kapcsolatok fenntartásához való jog fokozottabb uniós és hazai jogalkotás során történő érvényesülése miatt a Családjogi Könyv e gyermeki jogot is alapvető szintre emelte.

A Ptk. további alapelvei között szerepel az is, ha a gyermek nem a saját családjában nevelkedik, akkor is biztosítani kell számára a megfelelő családi környezetet és azt, hogy megtarthassa a korábbi családi

---

¹¹ Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-1861/2014. számú ügyben: 8- 9.o.

¹² Kőrös András: Alapelvek. In: Kőrös András (szerk.): Polgári Jog-Családjog-Az új Ptk. magyarázata III/VI. HVG-ORAC, Budapest, 2013, 27-28. hivatkozva Fazekas Ágota: A gyermeki jogok érvényesülése az új Polgári Törvénykönyv Családjogi Könyvében 40. oldal

kapcsolatait is. A gyermek ezen jogát csak kivételesen és kizárólag a gyermek érdekében lehet korlátozni. A házasság felbontása esetén is a közös gyermek védelme az elsődleges, hogy számára a válás a legkisebb megrázkódtatással járjon. Mint ahogy a szülői felügyelet gyakorlásának, a gyermek és szülei közötti kapcsolattartásnak és a gyermek tartásának rendezése során is a gyermek érdeke az elsődleges.

A Ptk-ban hangsúlyosan jelenik meg a gyermek mindkét szülőhöz való joga és a gyakorlatban is egyre nagyobb szerepe van a közös szülői felügyeletnek. A Ptk. Családjogi Könyvének számos rendelkezése hangsúlyozza a nemzetközi jogban és irányelvekben is érvényesülő alapelvet, a gyermek véleménynyilvánításhoz fűződő jogát. (pl. a 14. életévét betöltött, korlátozottan cselekvőképes kiskorú csak a beleegyezésével fogadható örökbe.¹³)

A törvényben hangsúlyos szerepet kap a közvetítői eljárás, mely szerint a házastársak a házassági bontóper megindítása előtt vagy a bontóper alatt - saját elhatározásukból vagy a bíróság kezdeményezésére - kapcsolatuk, illetve a házasság felbontásával összefüggő vitás kérdések megegyezésen alapuló rendezése érdekében közvetítői eljárást vehetnek igénybe. A közvetítői eljárás eredményeként létrejött megállapodásukat perbeli egyezségbe foglalhatják.¹⁴

Az Alaptörvény L) cikk (3) bekezdése szerint a családok védelmét sarkalatos törvény szabályozza, amely nem más, mint a családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény (továbbiakban: Csvt.).

A Csvt. célja a családok és a házasság intézményének védelme, továbbá rögzíti a szülők és gyermekek jogait és kötelezettségeit, valamint az Alaptörvényben megfogalmazott alapjogokkal összhangban szabályozza a családok és a gyermekvállalás védelmét, támogatását.

A korábbiakban említett ENSZ égisze alatt született Egyezmény Magyarországon az 1991. évi LXIV. törvénnyel került kihirdetésre. Részes államként Magyarország kötelezettséget vállalt a gyerekekkel foglalkozó, részükre védelmet nyújtó intézmények létesítésére, valamint ezen intézményekben a jogszabályoknak megfelelő szakmai létszám, szakértelem, egészséges környezet biztosítására.

---

¹³ Ptk. 4:120. § (2) bekezdés

¹⁴ Ptk. 4:22. §

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.) 2. § (1) bekezdésében került nevesítésre azon alapelv, miszerint a gyermek védelmét ellátó szervek (gyámhatóság, helyi önkormányzat, bíróság, rendőrség, ügyészség stb.) a gyermek mindenekfelett álló érdekét figyelembe véve, törvényben elismert jogait biztosítva járnak el.

A törvény alapelvként nevesíti a 2. § (2) bekezdésben a gyermekek családban történő nevelkedésének elősegítését.

III. A gyermekbarát igazságszolgáltatás családjogi aspektusai

III.1. A gyermek meghallgatása a polgári peres eljárásban

Az Egyezmény 12. cikkéből eredő kötelezettségeként hazánknak biztosítani kell az ítélőképessége birtokában lévő gyermek számára azon jogosultságát, hogy az őt érintő kérdésekben szabadon véleményt nyilváníthasson, mely véleményt a korára és érettségi fokára tekintettel figyelembe is kell venni. Ezen elv érvényesülése érdekében a gyermeknek lehetőséget kell adni arra, hogy bármely bírósági vagy közigazgatási eljárásban, melyben érdekelt, közvetlenül vagy képviselőjén keresztül, esetleg arra alkalmas szerv útján meghallgassák a vonatkozó eljárási szabályok betartásával.¹⁵

A gyermek meghallgatásához és véleménynyilvánításhoz fűződő joga a hazai anyagi és eljárásjogi törvényekben is jelentős hangsúlyt kap, mint ahogy azt a gyermekek jogait biztosító magyarországi jogszabályok bemutatásánál kifejtettem.

A jelenleg hatályos Ptk. 4:148. §-a értelmében a szülőknek biztosítaniuk kell az ítélőképessége birtokában lévő gyermek véleménynyilvánításhoz való jogát, azt, hogy a törvényben meghatározott esetekben szüleivel közösen dönthessen, továbbá a szülőknek a gyermek véleményét - korára, érettségére tekintettel - megfelelő súllyal figyelembe is kell venniük.

---

¹⁵ dr. Kozák Henriette: A gyermekek bíróság által történő meghallgatásának gyakorlata (CSJ,2011/1. ,23.o.)

Fontos szabályt tartalmaz a Ptk. 4:171. § (4) bekezdése is, mely szerint a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése és a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránti peres eljárásban a bíróságnak az eljárása során - elháríthatatlan akadály esetét kivéve - mindkét szülőt meg kell hallgatnia és értesítenie kell az ítélőképessége birtokában lévő gyermeket a nyilatkozattétel lehetőségéről. Ha a gyermek a meghallgatását maga kéri, vagy ha azt a bíróság kérelem hiányában is indokoltnak tartja, a bíróság a gyermeket közvetlenül vagy szakértő útján meghallgatja.

Ha a gyermek a tizennegyedik életévét betöltötte, szülői felügyeletére és elhelyezésére vonatkozó döntés egyetértésével hozható, kivéve, ha a gyermek választása a fejlődését veszélyezteti.

A Kúria szerint is „célszerűnek látszik a magyar bírói gyakorlat olyan irányban történő elmozdulása, amely a megfelelő ítélőképességgel, érettséggel rendelkező gyermekek bírósági meghallgatását az említett perekben gyakrabban alkalmazza.”¹⁶

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 298. §-a szabályozza a kiskorú tanú meghallgatásának szabályait, mely jogszabályhely (1) bekezdése szerint a tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorút csak akkor lehet tanúként meghallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték másként nem pótolható.

A Pp. 277 § (1) bekezdés b) pontja szabályozza, hogy a perbíróság akár az illetékességi területén kívül is foganatosíthat bírói cselekményt, ha a cselekmény közvetlen foganatosítását a sürgősség, kiskorú érdeke vagy más fontos érdek indokolja.

Az Alkotmánybíróság is részletesen foglalkozott a gyermekek meghallgatásának szükségességével, mellyel kapcsolatos állásfoglalását az 1143/B/1998. AB határozat is tartalmazza. A testület kimondta, hogy amikor a szülők között vita van a gyermek elhelyezéséről, sajátos veszélyeket rejtene magában, ha a gyermek álláspontja perdöntővé válhatna. A bíróság a gyermek kívánságát indokolt esetben - lehetőség szerint befolyásmentesen - megismeri, de ahhoz nincs kötve.

---

¹⁶ 2012. évi gyermekjogi projekt keretében az AJB-2324/2012. számú ügyben a Kúriától érkezett válasz
Hivatkozva: Az alapvető jogok biztosának Jelentése az AJB-3070/2012. számú ügyben.

A gyermeket minden esetben nehéz helyzetbe hozza a szülők közötti vita. Mivel a gyermek a szüleiére van utalva, ezért a vitákban és válsághelyzetekben kiszolgáltatott helyzetbe kerülhet. A vonatkozó jogszabályok a gyermeket ezen kiszolgáltatottságától igyekeznek megkímélni, és nem engedik, hogy túlzott felelősséggel beleavatkozhasson a szülei között róla folyó vitába. Ha a gyermek a bírósági eljárásban döntési helyzetbe kerülne, az lehetőséget teremtene a gyermek érdekeit veszélyeztető visszaélésre.

A testület szerint az, hogy a gyermektől várható-e a per kimenetelét befolyásoló információ, szintén bírói mérlegelés tárgya. Ha a gyermektől korára, érettségére tekintettel nem várható értékelhető nyilatkozat, vagy a bíróság más körülmények alapján egyértelmű megállapításra jut, a gyermek meghallgatása mellőzhető, arra figyelemmel, hogy a bírósági eljárás során történő meghallgatása érzelmi - lelki megterhelést jelent a számára.¹⁷

III.2. Az ítélőképesség fogalma

Fontos hangsúlyozni, hogy a gyermek meghallgatásával kapcsolatban döntő jelentőséggel bír az ítélőképesség fogalmának meghatározása, mivel a bíróság előtt csak az ítélőképességgel rendelkező gyermeket lehet meghallgatni. A meghallgatásnak tehát nincs életkori alsó határa. Az ítélőképességet a gyermek érettsége, értelmi szintje, a helyzet megítéléséhez szükséges képessége, véleménynyilvánítása és egyéb szubjektív elem megléte bizonyítja.¹⁸

A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997 (IX.10.) Korm.rendelet 2.§ a) pontja az ítélőképesség fogalmát a következőképpen definiálja: „az ítélőképessége birtokában lévő gyermek az a kiskorú, aki életkorának és értelmi, érzelmi fejlettségének megfelelően képes - meghallgatása során - az őt érintő tények és döntések lényegi tartalmát megérteni, várható következményeit belátni.”

---

¹⁷ 1143/B/1998. AB határozat

¹⁸ dr. Kozák Henriette: im. 24.o.

III.3. A gyermek közvetett meghallgatása

A családjogi perek nagy részében, mint a házassági bontóperekben, szülői felügyelet rendezése iránti peres eljárásokban problémát jelent, hogy az eljáró bírónak olyan kérdésben is döntenie kell, mely pszichológiai szakkérdés. Sok esetben emiatt is indokolt igazságügyi pszichológus szakértő bevonása a peres eljárásba.

Amennyiben az eljáró bíró a peres eljárás lényegi körülményeinek mérlegelését követően pszichológus szakértő kirendeléséről dönt, szakértőként az igazságügyi szakértőkről szóló törvény szerinti szakértőt, vagy az abban meghatározott olyan eseti szakértőt rendel ki¹⁹, aki - az eljárásban megállapítandó vagy megítélendő jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez - megfelelő szakértelemmel rendelkező természetes vagy jogi személy.²⁰

A szakvélemény bizonyíték, míg a szakértő bizonyítási eszköz a polgári peres eljárásban.

A szakértő kirendelésére a peres eljárás folyamatban léte alatt pervezető végzéssel kerül sor, melynek tartalmi elemeit a Pp. és az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (továbbiakban: Szaktv.) írja elő. A gyakorlatban a végzés többek között tartalmazza a tényállás rövid ismertetését, a szakértő feladatát és az általa megválaszolendő kérdéseket, a szakértői díjjal kapcsolatos információkat, a szakértői figyelmeztetéseket (Pp. 272. § (1), (2) bekezdés, 273. §, Szaktv. 45. § (2) bekezdés m.) pont, (4) bekezdés). A bíróság a szakértő részére megküldi a szakvélemény nyújtásához szükséges iratokat is.

Természetesen ahhoz, hogy releváns szakértői vélemény szülessen, szükséges a gyermek és szakértő személyes találkozása. Ezen szakértői vizsgálatok alkalmával fontos, hogy a gyermek és a szakértőn kívül senki más ne tartózkodjon a vizsgálati helyiségben.

---

¹⁹ Pp. 300. § (2) bekezdés

²⁰ Szaktv. 2. § 4. pontja

Az igazságügyi pszichológus szakértő kompetenciájába tartozik a kérdésfeltevésnek megfelelő vizsgáló eszközök, módszerek kiválasztása. A szakértők irányában lényeges elvárás, hogy olyan tesztek és vizsgálati módszereket alkalmazzanak, melyek a bíróság által feltett kérdések megválaszolását segítik.²¹

Nagyon fontos elvárás a szakértőre vonatkozóan, hogy a megfigyelés és kikérdezés során a válaszadásra, viselkedésre vonatkozóan pontos rögzítés történjen, mivel pl. az elszólások és annak háttérében lévő esetleges szülői befolyások hatásai is nyomon követhetővé válnak. Szükséges a gyermek válaszainak szó szerinti jegyzőkönyvezése, továbbá jelentősége van a kitérő válaszoknak, nagy szüneteknek, elakadásoknak is. Gyermekes esetében ezen kívül a fizikai szükségletekre történő hivatkozás is jelzésértékű lehet (pl. éhség, fáradtság, vizelési inger.)

A pszichológus szakértőnek véleménye elkészítésekor világosan kell értenie, hogy mind jogilag, mind pszichológiailag a gyermek érdeke az elsődleges. Pszichológiai aspektusból is a gyermeket illeti meg az a jog, hogy az egyik szülőjével élhessen, annak nevelési gyakorlatában nőhessen fel.

A gyermek érdekét végső soron a bírósági határozat állapítja meg, azonban erre vonatkozóan a pszichológus szakértői vélemény ad fontos támpontot.²²

III.4. A gyermek közvetlen meghallgatásának érvei és ellenérvei

A gyermekek bíróság által történő meghallgatását hazánkban sokan azért nem támogatják, mert a szülei között fennálló jogvita miatt megviselt gyermeknek még nagyobb pszichés megterhelést jelentene. Ugyanakkor a megterhelés mértéke függ az érdekelt gyermek természetétől, családi környezetétől is. Egy kiegyensúlyozott gyermek kevésbé feszeng és kisebb megterhelést jelent számára a bíróval történő négy szemközti beszélgetés. A megterhelés mértéke függhet akár a gyermek életkorától is, hiszen egy kamasz számára szimpatikus, ha tudja, hogy a bíróság meghallgatja és figyelembe veszi a véleményét.

Az eljárási törvényünk szerint is előnyös a gyermek bíróság által történő meghallgatása, többek között a közvetlenség alapelvéből kifolyólag, hiszen a bíró ezáltal jobban rálát a gyermek családi, érzelmi

---

²¹ Dr. Grád András, Dr. Mede Lilla, Dr. Jánoskúti Gyöngyvér, Dr. Kőrös András: Az igazságügyi pszichológus szakvélemény szerepe a gyermekelhelyezési perekben (CSJ, 2010/I.) 16.o.

²² Dr. Grád András, Dr. Mede Lilla, Dr. Jánoskúti Gyöngyvér, Dr. Kőrös András im.17.,20.o.

kapcsolataira, döntését elősegíti a gyermek verbális és non-verbális kommunikációja, testbeszéde, melyek megfigyelésére a peres eljárás irataiból nyilvánvalóan nem lenne lehetősége.²³

III.5. A gyermek közvetlen meghallgatásának gyakorlata

A gyermek többféle pozícióban állhat a polgári peres eljárásban. Lehet fél, tanú és a törvényben meghatározott esetben érdekelti pozíciót tölthet be.

Hazánk nemzetközi egyezményekben vállalt kötelezettségeivel összhangban a gyermekbarát igazságszolgáltatás garanciáinak érvényesülését biztosítva a Pp. szabályozza a kiskorú gyermek meghallgatásának szabályait a polgári peres eljárásban.

A kiskorú gyermek érdekeire figyelemmel a 2012. évben hatályba lépett a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósulásához kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi LXII. törvény több ponton módosította a korábbi polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: rPp.) szabályait (pl. a zárt tárgyalás elrendelésének feltételei, az illetékességi szabályok és új elemként került az rPp-be a kiskorú fél és tanú meghallgatásának szabályai).

A Ptk. 2022. augusztus 1. napján hatályba lépett- a 2021. évi LXII. törvénnyel bevezetett - módosítása valamennyi szülői felügyelet gyakorlásnak rendezése iránti perben előírja azt, hogy a bíróságnak biztosítania kell az ítélőképessége birtokában lévő gyermek nyilatkozattételi lehetőségét.

A 2018. január 1. napján hatályba lépett új Pp. megtartotta az rPp. gyermekbarát rendelkezéseit, sőt a hatálybalépést követően több módosítás történt a gyermeket érintő eljárások gyorsítása céljából. Így pl. az egyes törvényeknek az egyszülős családok életkörülményeinek javítása érdekében történő módosításáról szóló 2021. évi LXXIV. törvény 14. §-a 2022. január 1-jétől módosította a kiskorú gyermek tartása iránt indított peres eljárás szabályait²⁴. A Pp. ezen perekben lerövidíti az írásbeli ellenkérelem előterjesztésére nyitva álló határidőt, továbbá előírja, hogy az ellenkérelemben a félnek fel kell tüntetnie havi nettó jövedelmét, a munkáltatójának vagy más, a számára jövedelmet folyósító szerv

---

²³ dr. Kozák Henriette: im.. ,24-25.o.

²⁴ Pp. 491. § és 492. §

adatait.²⁵ A módosítás következtében a Pp. ezen tárgyú perek tekintetében is biztosítja az előzetes bizonyítás szélesebb körű alkalmazhatóságát, továbbá bírósági tájékoztatási kötelezettséget ír elő a közvetlen bírósági felhívás lehetőségére.²⁶

A jelenleg hatályos Pp. 473. § (1) bekezdése szerint, a szülői felügyelettel kapcsolatos és kapcsolattartási perekben, ha a bíróság a perben a kiskorú gyermek, mint érdekelt meghallgatásáról dönt, indokolt esetben egyidejűleg a kiskorú részére hivatalból ügygondnokot rendel. A bíróság a kiskorút a felek és a felek képviselői távollétében is meghallgathatja.

Garanciális szabályként mondja ki a törvény azt is, hogy a kiskorú meghallgatásának megfelelő légkörben, a gyermek korára és érettségére figyelemmel, számára érthető módon kell megtörténnie. A meghallgatás kezdetén a kiskorútól meg kell kérdezni személyi adatai közül a nevét, születési helyét, idejét, anyja nevét, lakóhelyét, majd tájékoztatni kell arról, hogy a meghallgatás során a valóságnak megfelelő előadásokat kell tenni és arról, hogy a nyilatkozattételt, illetve az egyes kérdésekre a válaszadást megtagadhatja.

További fontos szabály, hogy a kiskorút az elnök hallgatja meg, aki dönt az indítványozott vagy kiskorúhoz közvetlenül intézett kérdések megengedhetőségéről. A felek a kiskorú meghallgatást megelőzően indítványozhatnak kérdéseket akkor is, ha a kiskorú meghallgatására a felek távollétében kerül sor. Speciális szabályként rögzíti eljárás törvényünk azt is, hogy a kiskorú meghallgatásáról folyamatos felvétel nem készíthető, a kiskorú meghallgatása végén - még annak jelenlétében - az írásbeli jegyzőkönyvbe vett vallomást fel kell olvasni, vagy ha a jegyzőkönyv a jegyzőkönyvi tartalmat összefoglaló hangfelvétel útján készül, azt a kiskorú jelenlétében kell rögzíteni.²⁷

A Pp. ugyan a tanúkenti kihallgatás feltételeként életkort nem határoz meg, azonban - ahogy a tanulmányban korábban utaltam rá - tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorút csak akkor lehet tanúként meghallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték másként nem pótolható.

---

²⁵ Pp. 491. § (4) bekezdés

²⁶ Pp. 492. § (3)-(4) bekezdés

²⁷ Pp. 473. § (3)-(5) bekezdései

A gyermekbarát igazságszolgáltatással összhangban a törvény előírja, hogy a kiskorú tanú meghallgatásánál a törvényes képviselője jelen lehet. A meghallgatáskor a figyelmeztetéseket és tájékoztatásokat a kiskorú tanú korára, érettségére figyelemmel, számára érthető módon kell közölni. A meghallgatásnak megfelelő légkörben, a kiskorú számára érthető módon kell megtörténnie.²⁸

Ha az eljáró bíró elrendeli a gyermek meghallgatását, felmerül a kérdés, hogy képes-e a gyermek önálló véleményt alkotni, befolyásolja-e valamelyik szülő a döntésében.

Ha az eljáró bíró a gyermek előadásmódja, kifejezése, szóhasználata alapján valószínűsíti, hogy a gyermek a véleményét valamely szülő befolyása alatt tette meg, a döntés kialakítása során ezt a tényt a bíró mérlegeli és esetlegesen a gyermek kívánságát kisebb súlyban veszi figyelembe.

Fontos a gyermeket meghallgatása során tájékoztatni, hogy a bíróság kíváncsi a véleményére, ugyanakkor fel is kell szabadítani a döntés terhétől, mivel azt a bíró hozza meg, a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján, azok mérlegelésével.²⁹

Dr. Phil. Heidi Simoni szakpszichológus, a zürichi Marie Meierhofer Institut für das Kind vezetője, és Maria Teresa Diez Grieser elismert szakpszichológus egy velük készült interjú során összefoglalták a gyermekek meghallgatásának hasznos gyakorlati elemeit.

Fontos, hogy a meghallgatás előkészítése során gondoljuk végig, mit várunk az eseménytől és ne legyenek előítéleteink azzal kapcsolatban, hogy mit fogunk hallani.

Győződjünk meg arról, hogy a gyermek kényelmesen ül-e és biztosítsunk számára lehetőséget, hogy akár a kedvenc plüssállatát is magával hozhassa, a nyugodt légkör megteremtése érdekében.

Üljünk vele egy magasságba és nézzünk a gyermekre a beszélgetés során és természetesen figyeljünk arra, amit mond.

A tapasztalatok szerint, a hét év alatti gyermek hamar elfárad, rövid ideig tud koncentrálni és egyhelyben maradni.

---

²⁸Pp. 298. § (1)-(2) bekezdés

²⁹ dr. Kozák Henriette: im. 26.o.

A kisiskolásoknál ugyanakkor viszonylag nagy a megfelelési igény és hajlamosak azt mondani, melyről úgy érzik, hogy az őket kérdező felnőtt hallani szeretne. Az ilyen korú gyerekek rövidebben és egyszerűbben fejezik ki magukat, ezért a rajz és az írás segítség lehet a meghallgatás során.

A serdülőkorúakat célszerű két csoportra osztani. A 11-13 évesek sokszor egy átmeneti fázisban vannak, nagyok az egyéni különbségek érettség tekintetében. A 14-18 év közöttiek esetében már nem az érettségen van a hangsúly, mivel velük már hasonló szinten lehet beszélgetni, mint egy felnőttel. Nagy egyéni különbségek nincsenek közöttük sem a koncentrációképességben, sem abban, hogy a problémákat különböző perspektívából tudják szemlélni. Azonban a valódi kamaszok távolságtartóak, míg a fiatalabb gyermekek általában nyitottak arra, hogy a gondjaikat megosszák a velük szemben ülő, őket érdeklődve hallgató felnőttel.

Minden gyermeknél igaz, hogy a velük való kommunikáció során, fontos a rugalmasság, hogy a meghallgatást végző szakember érzelmileg is képes legyen arra, hogy a másik helyzetébe képzelje magát.³⁰

Annak érdekében, hogy a gyermekek meghallgatása minél nyugodtabb környezetben történjen a hazai bíróságok épületeiben is kialakításra kerültek az ún. gyermekmeghallgató szobák, ahol a gyermekeket a nemzetközi előírásoknak megfelelően barátságos, megnyugtató környezetben hallgathatja meg a bíróság.

---

³⁰ Dr. Kozák Henriett: Mumus vagy csodaszer?-A gyermek közvetlen meghallgatásának tendenciái egy német felmérés tükrében (CSJ, 2015/4. 14. o.)

IV. Zárógondolatok

A gyermekek valamennyi emberi és alapvető jog birtokosai, különleges helyzetükből adódóan további speciális védelmüket garantáló jogi környezetre van szükség, melynek biztosításához számos - jelen tanulmányban is bemutatott - nemzetközi egyezmény, uniós és hazai jogszabály biztosítja a gyermekbarát igazságszolgáltatás alapelveinek érvényesülését.

Ma már egyre több civil szervezet és alapítvány foglalkozik a gyermeki jogok védelmével. (pl. Gyermeki és Ifjúsági Jogvédő Alapítvány, UNICEF Magyar Bizottság Alapítvány stb.), melyek honlapján elérhető tájékoztatók is segítséget nyújthatnak a jogkereső szülők, gyermekek számára.

Az Országos Bírósági Hivatal (OBH) is kiemelten foglalkozik a gyermekközpontú igazságszolgáltatás megvalósításával. Ezen törekvések közé tartozik a bíróságokon működő gyermek meghallgató szobák kialakítása is, mely helyiségekben fontos, hogy a gyermek életkorára, érettségére figyelemmel, a lehető legkíméletesebben történjen a meghallgatás, lehetővé téve a gyermek tárgyalástól való szorongásának az oldását.

Az OBH az átlátható és nyitott igazságszolgáltatás jegyében előadásorozatot is indított a középiskolákban „Nyitott Bíróság” címmel. A programban résztvevő iskolás diákok osztályfőnöki órán kaphatnak tájékoztatást a legalapvetőbb jogi ismeretekről, továbbá különböző tárgyú perszimuláción vehetnek részt a bírósági tárgyalóterekben.³¹

Ez utóbbi programban volt szerencsém nekem is részt venni, mikor az érdeklődő iskolásoknak egy házassági bontóper került előadásra, bírósági fogalmazók, titkárok közreműködésével. A gyermekek a perszimulációt követően meglepő magabiztossággal tették fel az igazságszolgáltatás és annak működésével kapcsolatos kérdéseiket.

Jelen tanulmányban törekedtem a gyermeki jogokat védő jogi környezet folyamatos változásának és fejlődésének a bemutatására, mely fejlődés nem állhat meg, hiszen a gyermekek generációinak nevelési igényei, szükségletei is folyamatosan változnak. Fontos hangsúlyozni, ahhoz, hogy a gyermeki jogokat

---

³¹ <https://birosag.hu/zalaegerszegi-torvenyszek/nyitott-birosag-nyitott-igazsagugy> (megtekintés: 2025.02.03.)

védő alapelvek a gyakorlatban is érvényesüljenek, nem csak az igazságszolgáltatás, a rendvédelem, hanem a gyermekekkel napi szinten kapcsolatban lévő köznevelés területén dolgozó pedagógusoknak is jelentős szerepük van, akik a nevelés és oktatás feladatát a gyermek szüleivel, törvényes képviselőjével osztják meg, hiszen ahogy Bródy János fogalmaz:

„Minden felnőtt volt egyszer egy gyerek

És felnőtt majd az új gyereksereg:

Többet s jobban törődjétek velünk,

Mert eljön majd a nap, amikor mi is felnövünk...”

Irodalomjegyzék:

Kötetek, tanulmányok:

- Kézikönyv a gyermekjogokra vonatkozó európai jogról: Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége/Európa Tanács 2015. 18., 21-22. oldal
https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_rights_child_HUN.pdf.
(megtekintés:2025.01.31.)
- A 20 éves Gyermekek Jogairól szóló Egyezmény
www.ncsszi.hu/download.php?file_id=265 (megtekintés: 2025.01.29.)
- Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás:108-109.o., 110-111.o.
http://www.okri.hu/images/stories/KT/KT_49_2012/007_gyurko.pdf (megtekintés: 2025.01.29. és 2025.02.04.)
- Guidance Note of the Secretary-General: UN Approach to Justice for Children.September 2008.
http://www.unicef.org/protection/Rol_Guidance_Note_UN_Approach_Justice_for_Children_FINAL.pdf
hivatkozva: Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás: 109-110.o.
- Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-1861/2014. számú ügyben: 8-10. o.
http://www.ajbh.hu/documents/10180/1957691/Jelent%C3%A9s+a+rend%C5%91rs%C3%A9gi+gyermekmeghallgat%C3%B3%20szob%C3%A1kr%C3%B3l+1861_2014/f91d499b-a065-48bf-8cf2-5bcdfa0dadd1;jsessionid=F7468AADB79EDCE666475D56381AB049?version=1.0
(megtekintés:2025.01.29.)
- Kőrös András: Alapelvek. In: Kőrös András (szerk.): Polgári Jog-Családjog-Az új Ptk. magyarázata III/VI. HVG-ORAC, Budapest, 2013, 27-28. hivatkozva Fazekas Ágota: A gyermeki jogok érvényesülése az új Polgári Törvénykönyv Családjogi Könyvében 40. oldal

- dr. Kozák Henriette: A gyermekek bíróság által történő meghallgatásának gyakorlata (CSJ,2011/1. ,23-26.o.)
- 2012. évi gyermekjogi projekt keretében az AJB-2324/2012. számú ügyben a Kúriától érkezett válasz
Hivatkozva: Az alapvető jogok biztosának Jelentése az AJB-3070/2012. számú ügyben.
- Dr. Grád András, Dr. Mede Lilla, Dr. Jánoskúti Gyöngyvér, Dr. Kőrös András im.17.,20.o.
- Dr. Kozák Henriett: Mumus vagy csodaszer?-A gyermek közvetlen meghallgatásának tendenciái egy német felmérés tükrében (CSJ, 2015/4. 14. o.)

Internetes források:

- [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://helsinki.hu/wp-content/uploads/velemen_y_helsinki_bizottsag.pdf](https://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://helsinki.hu/wp-content/uploads/velemen_y_helsinki_bizottsag.pdf) (megtekintés: 2025.01.29.)
- <https://eljarasjog.hu/2016-evfolyam/a-gyermeki-jogok-kialakulasa-a-nemzetkozi-jogban-es-az-igazsagszolgalatasra-gyakorolt-hatasuk/> (megtekintés: 2025.01.30.)
- <https://alkotmanybirosag.hu/ugyadatlap/?id=410F9E242A3583CCC12587640033D8F5?OpenDocument>
3440/2022 (X.28.) AB határozat indokolása (megtekintés: 2025.01.29.)
- <https://birosag.hu/zalaegerszegi-torvenyszek/nyitott-birosag-nyitott-igazsagugy> (megtekintés: 2025.02.03.)

Jogszabályok, Alkotmánybírósági Határozatok, EUB és EJEB határozat:

- Az ENSZ Közgyűlése által 1989. évben elfogadott Gyermekek Jogairól szóló Egyezmény

- Európai Unió Alapjogi Chartája
- Az európai igazságügy-miniszterek 28. konferenciáján (Lanzarote) 2007. októberében elfogadott Nyilatkozat

Magyarország Alaptörvénye

- Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- A családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény
- A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény
- A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997 (IX.10.) Korm.rendelet
- Az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény
- 21/1996 (V.17.) AB számú határozat
- 13/2013. (VI. 17.) AB határozat
- 1143/B/1998. AB határozat
- EUB 2010. december 22-i Zarraga ítéletében, C-491/10, ECLI:EU:C2020:828
- EJEB a Sahin kontra Németország (30943/96)

- EJEB Sommerfeld kontra Németország ügy (31871/96), 2003. július 8., 43. és 71.